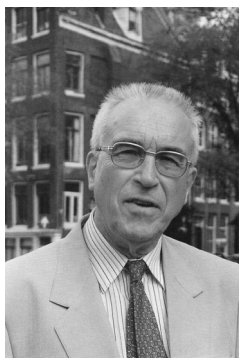

PROFESOR JACQUES FONTAINE

(25 IV 1922 - 31 V 2015)

W nocy z 30 na 31 maja 2015 r. odszedł do wieczności wybitny badacz antyku chrześcijańskiego, wieloletni profesor Sorbony, wierny przyjaciel Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, żarliwy chrześcijanin i wspaniały człowiek – Jacques Fontaine. Wiadomość ta napełniła smutkiem serca przyjaciół, kolegów, uczniów Zmarłego, jak również czytelników licznych prac naukowych jego autorstwa, których lekturze tak wiele zawdzięczamy. Towarzyszące nam poczucie straty każe szukać pocieszenia w słowach bliskiego Profesorowi Izydora z Sewilli, który w ostatnim akapicie swoich *Sentencji* powiada:

„Nawet jeśli miłość do wiernych zmarłych nakazuje nam płakać, wiara zabrania jednak ich oplakiwania. Albowiem łzy powinniśmy wylewać w chwili śmierci owych nieszczęśników, którzy z tego świata trafiają do piekła, a nie ludzi, którzy zostali postawieni w radości niebiańskich pałaców”¹.

Jacques Fontaine przyszedł na świat 25 kwietnia 1922 r. w Les Lilas, niewielkiej, bo liczącej wówczas około 15 tys. mieszkańców, miejscowości niedaleko Paryża². Należał do pokolenia, które w młodości doświadczyło zniszczeń i cierpień wojennej pożogi. W rodzinnym miasteczku chłopca powstał obóz internowania, w którym okupanci więzili przed wywózką do obozów koncentracyjnych oraz rozstrzeliwali tysiące członków ruchu oporu i francuskich komunistów³. W 1940 r. osiemnastoletni Jacques został studentem słynnej paryskiej École normale supérieure, której kadra – na czele z ówczesnym dyrektorem Jerômem Carcopino – w czasie okupacji hitlerowskiej dążyła do

¹ Isidorus Hispalensis, *Sententiae* III 62, 12, ed. P. Cazier, CCL 111, Turnhout 1998, 330: „Etsi pietas pro defunctis fidelibus flere iubeat, fides tamen pro eis lugere vetat. Illi enim deplorandi sunt in morte quos miseros infernus ex hac vita recipit, non quos caelestis aula laetificandos includit”, tłum. T. Krynicka: Izydor z Sewilli, *Sentencje*, ŻMT 66, Kraków 2012, 219.

² Historię miasteczka prezentuje J. Huret (*Quand les Lilas... Histoire de la colline des Lilas et de ses occupants au cours des âges*, Ville des Lilas 1993, passim).

³ Swoją pobyt w obozie Romainville opisuje C. Delbo (*Żaden z nas nie powróci*, tłum. K. Malczewska-Giovanetti, Oświęcim 2002, spec. s. 7). Dziejom obozu poświęcona jest praca T. Fontaine, *Les oubliés de Romainville: Un camp allemand en France (1940-1944)*, Paris 2005, passim.

zachowania ciągłości kształcenia francuskich elit poprzez zapewnienie studiującej młodzieży bezpieczeństwa i możliwości rozwoju intelektualnego⁴. Mistrzem Profesora był Jean Bayet – wybitny latinista oraz odważny człowiek, który przeciwstawiał się polityce rządu Vichy, występował w obronie studentów narodowości żydowskiej i zachęcał swego ucznia do nauki hebrajskiego jako jednego z trzech, obok łaciny i greki, języków, bez znajomości których nie można zrozumieć kultury europejskiej⁵. Jacques Fontaine ukończył szkołę w 1943 r., zdając państwowy egzamin uprawniający do nauczania literatury (agrégation). Wybitnie zdolny dwudziestolatek marzył o studiach w École française de Rome, jednak w warunkach wojennych nie było to możliwe⁶. By uniknąć wywózki do Niemiec na przymusowe roboty, niektórzy studenci i absolwenci École normale supérieure wyjeżdżali do frankistowskiej Hiszpanii, gdzie mogli realizować swój obowiązek pracy na rzecz Rzeszy we francuskich placówkach naukowych⁷. W grudniu 1943 r. Jacques Fontaine rozpoczął studia doktoranckie w École des hautes études hispaniques (Casa de Velásquez) w Madrycie⁸. Echa dziejowych kataklizmów rozbrzmiewały również tutaj: szkoła tymczasowo mieściła się w hotelu przy ulicy Serrano, gdyż jej okazały gmach został doszczętnie zburzony wskutek walk o miasto w czasie wojny domowej⁹. Mimo to przybysz z okupowanej Francji znalazł w Madrycie dom i warunki do owocnego rozwoju naukowego. Pod kierunkiem wybitnych filologów Pascuala Galindo Romero i Ángela Custodio Vegi oraz patrologa José Madoza zgłębiał tajniki wczesnochrześcijańskiej literatury i archeologii, pracował z bezcennymi rękopisami przechowywanymi w bibliotece klasztoru Escorial oraz poznawał zabytki architektury epoki Wizygotów. Trzy lata spędzone w Hiszpanii sprawiły ponadto, że rozkochał się w kraju znanym mu dotąd jedynie z rodzinnych opowieści o tajemniczym hiszpańskim przodku ojca, szlachetnym rycerzu, który przed stuleciami opuścił ojczyście strony i zamieszkał we Francji. Właśnie wówczas, w czasie licznych podróży przez Półwysep

⁴ Por. S. Israel, *Les études et la guerre. Les normaliens dans la tourmente (1939-1945)*, Nouvelle édition [en ligne], Paris 2005, 51-280. W tekście posługuję się wersją elektroniczną książki: <http://books.openedition.org/editionsulm/673> (dostęp 8 VI 2015), którą podzielono nie na strony, ale na poszczególne punkty, w tym przypadku rozdziały 1-8.

⁵ Por. M. Lejeune, *Éloge funèbre de M. Jean Bayet, académicien ordinaire*, „Comptes rendus des séances de l'Académie des inscriptions et belles lettres” 113 (1969) nr 4, 609-612; G. Mathieu, *La Sorbonne en guerre (1940-1944). Suivi de Journal de la Libération de Versailles*, Paris 2011, 89-93; I. Velásquez, *Jacques Fontaine. La mirada lúcida hacia el mundo antiguo*, „Antigüedad Cristiana” 9 (1994) 419-432, spec. s. 426.

⁶ Por. Velásquez, *Jacques Fontaine*, s. 428.

⁷ Por. Israel, *Les études et la guerre*, s. 209-239, via: <http://books.openedition.org/editionsulm/702> (dostęp 8 VI 2015) nr 12-16.

⁸ Por. tamże, nr 15; J.-M. Delaunay, *Des Palais en Espagne. L'École des hautes études hispaniques et la Casa de Velásquez au coeur des relations franco-espagnoles du XXème siècle*, Madrid 1994, 374.

⁹ Por. Delaunay, *Des Palais en Espagne*, s. 342-343.

Iberyjski w zatłoczonych przedziałach pociągów trzeciej klasy, które Profesor z sentymentem wspominał nawet po upływie wielu lat, zrodziła się fascynacja ludźmi, krajobrazami, dziejami ojczyzny Izydora z Sewilli¹⁰, ożywiająca jego serce do końca dni i owocująca szeregiem wspaniałych prac poświęconych wielkiemu encyklopedyście oraz współczesnym mu czasom wizygockim.

Po powrocie do Francji Jacques Fontaine zamieszkał w normandzkim mieście Caen, gdzie pracował najpierw jako nauczyciel literatury klasycznej w Lycée Malherbe (1948-1954), a następnie jako wykładowca tamtejszego uniwersytetu (1954-1959). W 1957 r. obronił pracę doktorską poświęconą *Etymologiom* Izydora z Sewilli. W 1959 r. otrzymał stanowisko profesora języka i literatury łacińskiej na paryskiej Sorbonie, gdzie wykładał aż do przejścia na emeryturę w 1988 roku¹¹.

Zainteresowania naukowe Zmarłego były związane przede wszystkim z literaturą łacińską późnego antyku. Jego pierwsze prace, poświęcone wielkiemu Sewilczykowi oraz antykowi hiszpańskiemu, stanowiły pokłosie lat spędzonych w Casa de Velásquez¹²; następne poświęcił pismom Augustyna¹³, którego dorobkiem zajmował się również w latach późniejszych¹⁴. Jednak oczy filologów klasycznych całego świata zwróciły się na trzydziestosiedmioletniego badacza w 1959 r., gdy ukazała się jego mająca po dzień dzisiejszy fundamentalne znaczenie dla badań izydoriańskich, licząca ponad 1000 stron praca: *Izydor z Sewilli i klasyczna kultura w wizygockiej Hiszpanii*¹⁵. Rok później Jacques Fontaine zaprezentował czytelnikowi rzetelnie opracowany i przetłumaczony na język francuski Izydorowy traktat *O naturze rzeczy*¹⁶. Prace te oznały światu narodziny uczonego, dla którego – jak trafnie zauważył José

¹⁰ Por. J. Fontaine, *Lección del Prof. Jacques Fontaine en la investidura como Doctor honoris causa*, „Helmantica” 35 (1984) 99-109, spec. s. 100-102; Velásquez, *Jacques Fontaine*, s. 428-429.

¹¹ Por. *Fontaine Jacques* – życiorys zamieszczony na stronie internetowej la Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, www.aibl.fr/membres/academiciens-depuis-1663/article/fontaine-jacques (dostęp 6 VI 2015) [dalej cytuję jako *Fontaine Jacques*].

¹² Por. J. Fontaine, *Quelques problèmes relatifs à Isidore de Séville*, REL 23 (1945-1946) 77-79; tenże, *Un sarcófago cristiano de Córdoba, coetáneo de Osio*, „Archivo Español de Arqueología” 67 (1947) 96-121.

¹³ Por. m.in. J. Fontaine, *Sens et valeur des images dans les „Confessions”*, Augustinus Magister 1, Paris 1954, 117-126; tenże, *Des traces de rites agraires dans un passage de Varron? (Civ. Dei 7, 27)*, REAug 5 (1959) 261-265.

¹⁴ Por. m.in. J. Fontaine, *Une révolution littéraire dans l'Occident latin: les „Confessions” de saint Augustin*, BLE 88 (1987) 173-193; tenże, *Genres et styles dans les „Confessions” de saint Augustin*, „L'Information Littéraire” 42 (1990) 13-20.

¹⁵ Por. J. Fontaine, *Isidore de Séville et la culture classique dans l'Espagne wisigothique*, t. 1-2, Paris 1959. Drugie wydanie, uzupełnione o tom 3, ukazało się w Paryżu w 1983 r. nakładem wydawnictwa Études Augustiniennes.

¹⁶ Por. Isidorus Hispalensis, *De natura rerum*, ed. J. Fontaine: Isidore de Séville, „*Traité de la Nature*” suivi de *l'Épître en vers du roi Sisebut à Isidore*, Bordeaux 1960.

Oroz Reta¹⁷ – w czasach i dorobku wielkiego Sewilczyka, którym poświęcił szereg różnorodnych, niezmiernie wartościowych publikacji¹⁸, po prostu nie istniały tajemnice.

Profesor Jacques Fontaine postrzegał Izydora jako wybitną osobowość ówczesnych czasów – brata świętych: Leandra, Fulgencjusza i Florentyny, biskupa Sewilli w dobie przełomowej dla Kościoła i państwa Wizygotów, organizatora synodów narodowych, przyjaciela i doradcę królów, twórczego dziedzica dorobku łacińskich gramatyków oraz uczonego, który zaszczepił w wielu pokoleniach Europejczyków miłość łaciny i zachwyty pięknem kultury starożytnej. W jednym z wywiadów Profesor wyznawał, iż mimo wpływu lat i poświęconych mu kolejnych studiów, Sewilczyk nigdy nie przestał go fascynować¹⁹. Poza Izydorem do autorów, którzy znaleźli się w polu zainteresowań Zmarłego, należeli Tertulian²⁰, Ammianus Marcellinus²¹, Ambroży z Mediolanu²². Szczególnie bliski wybitnemu badaczowi był jego rodak, Sulpicjusz Sewer. W serii „Sources Chrésiennes” ukazał się wydany, przetłumaczony

¹⁷ Por. J. Oroz Reta, *Laudatio del Prof. Jacques Fontaine en la Investidura como Doctor honoris causa*, „Helmantica” 35 (1984) 93-98, spec. s. 94-95.

¹⁸ Por. m.in. [układ w porządku chronologicznym]: J. Fontaine, *Isidore de Séville et astrologie*, REL 31 (1953) 271-300; tenże, *Théorie et pratique du style chez Isidore de Séville*, VigCh 14 (1960) 65-101; tenże, *Problèmes de méthode dans l'étude des sources isidorienne*, w: *Isidoriana*, ed. M.C. Díaz y Díaz, León 1961, 115-131; tenże, *Isidore de Séville auteur „ascétique”*: les énigmes des „Synonyma”, „Studi Medievali” 3 ser. 6 (1965) 163-195; tenże, *Isidore de Séville et la mutation de l'encyclopédisme antique*, „Cahiers de l'Histoire Mondiale” 9 (1966) 519-538; tenże, *Cohérence et originalité de l'Étymologie isidorienne*, w: *Homenaje a E. Elorduy, con ocasión de su 80 aniversario*, ed. R. Vallas, Bilbao 1978, 113-144; tenże, *Isidoro di Siviglia e la cultura del suo tempo*, Padova 1979 lub w zbiorze jego artykułów: J. Fontaine, *Culture et spiritualité en Espagne du IVe au VIIe siècle*, London 1986 (nr VI); tenże, *La figure d'Isidore de Séville à l'époque carolingienne*, w: *L'Europe héritière de l'Espagne wisigothique*, ed. J. Fontaine – C. Pellistrandi, Madrid 1992, 195-211; tenże, *La estela europea de Isidoro de Sevilla*, w: *San Isidoro Doctor Hispaniae. Catálogo*, ed. J. González, Sevilla 2002, 141-151; tenże, *Isidore de Séville. Genèse et originalité de la culture hispanique au temps de Wisigoths*, Turnhout 2001.

¹⁹ Por. Velásquez, *Jacques Fontaine*, s. 423-424.

²⁰ Por. m.in. Tertullianus, *De corona*, ed. J. Fontaine: Tertullien, *De corona (Sur la couronne)*, édition, traduction et commentaire, Paris 1966; J. Fontaine, *Sur un titre de Satan chez Tertullien: diabolus interpretator*, „Studi e Materiali di Storia delle Religioni” 38 (1967) 197-216; tenże, *Chrétiens et barbares: un aspect éclairant du débat entre Tertullien et la cité romaine*, „Romanobarbarica” 2 (1977) 27-57.

²¹ Por. m.in. Ammianus Marcellinus, *Res gestae XXIII-XXV*, ed. J. Fontaine: Ammien Marcelin, *Histoire*, vol. 4: *Livres XXIII-XXV*, Les Belles Lettres, Paris 1968; J. Fontaine, *Ammien Marcellin, historien romantique*, „Bulletin de l'Association G. Budé” 28 (1969) 417-435; tenże, *Le Gaule et les Gaulois d'après Ammien Marcellin*, w: *Humanitas. In honorem A. Fontán*, Madrid 1993, 278-293.

²² Por. m.in. Ambrosius Mediolanensis, *Hymni*, ed. J. Fontaine: Ambroise de Milan, *Hymnes*, Paris 1992; J. Fontaine, *Prose et poésie dans la création littéraire d'Ambroise*, w: *Ambrosius Episcopus. Atti del Congresso internazionale di studi ambrosiani nel XVI centenario della elevazione di sant'Ambrogio alla cattedra episcopale* (Milano, 2-7 dicembre 1974), ed. G. Lazzati, vol. 1, Milano 1976, 124-160; tenże, *Ambroise poète, la création de l'hymne ambrosien*, CPE 55 (1995) 9-12.

i opatrzone przez Jacquesa Fontaine'a obszernym komentarzem filologiczno-historycznym Sulpicjuszowy *Żywot św. Marcina*²³. Ponadto w polu zainteresowań naukowych Profesora znajdowała się estetyka literacka, proza i poezja późnego antyku²⁴, jak również szeroko pojęta mentalność mieszkańców ówczesnego Cesarstwa Zachodniego²⁵. Pobieżne referowanie dorobku Zmarłego²⁶ niech mi będzie wolno zakończyć uwagą, iż do dnia dzisiejszego na język polski została przetłumaczona tylko jedna spośród jego prac, a tymczasem ich przekład byłby bardzo przydatny, zwłaszcza dla młodszego pokolenia badaczy, którego znajomość języków obcych pozostawia tak wiele do życzenia²⁷.

Profesor Jacques Fontaine był członkiem wielu towarzystw naukowych, m.in. La Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, La Société des Études Latines, l'Association Internationale d'Études Patristiques, La Real Academia de la Historia de Madrid, British Academy, Royal Irish Academy, Medieval Academy of America. Wygłosił liczne odczyty i wziął udział w dziesiątkach konferencji naukowych we Francji, Niemczech, Belgii, Hiszpanii, Holandii, Włoszech, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii i w Polsce. Był kawalerem Orderu Legii Honorowej oraz Orderu Sztuk i Nauk, komandorem Orderu Palm Akademickich. Za wybitne osiągnięcia w zakresie badań nad antykiem chrześcijańskim tytuł doktora honoris causa nadały mu Universidad Pontificia de Salamanca (1983), Katolicki Uniwersytet Lubelski (1988) oraz Università Cattolica del Sacro Cuore (1997)²⁸.

Koledzy i uczniowie Zmarłego wspominają go jako człowieka całkowicie oddanego pracy badawczej, który – mimo odnoszonych sukcesów – zawsze pozostawał osobą niezwykle skromną, życzliwą i serdeczną²⁹. Uprawianie na-

²³ Por. Sulpicius Severus, *Vita S. Martini*, ed. J. Fontaine: Sulpicius Severus, *Vie de Saint Martin*, vol. 1-3, SCH 133-135, Paris 1967-1969.

²⁴ Por. m.in. J. Fontaine, *Aspects et problèmes de la prose d'art latine au IIIe siècle. La genèse des styles latines chrétiens*, Torino 1969; tenże, *Études sur la poésie latine tardive d'Ausone à Prudence*, Paris 1980; tenże, *Naissance de la poésie chrétienne*, Paris 1981.

²⁵ Por. m.in. J. Fontaine, *Valeurs antiques et valeurs chrétiennes dans la spiritualité des grands propriétaires terriens a la fin du IVe siècle occidental*, w: *Epectasis. Mélanges patristiques offerts au cardinal Jean Daniélou*, ed. J. Fontaine – Ch. Kannengiesser, Paris 1972, 571-595; tenże, *L'éclat de la romanité dans l'Aquitaine de IVe siècle*, „Bulletin de l'Association G. Budé” 48 (1989) 72-85; tenże, *Les courants spirituels dans l'Aquitaine des IVe et Ve siècles*, CPE 54 (1994) 16-20.

²⁶ Obszerną bibliografię prac Profesora czytelnik znajdzie w dedykowanej mu pracy zbiorowej *De Tertullien aux Mozarabes, Mélanges offerts à Jacques Fontaine Membre del' Institut à l'occasion de son 70e anniversaire, par ses élèves, amis et collègues*, ed. L. Holtz – J.-C. Fredouille, vol. 1-3, Paris 1992, tutaj vol. 3, s. XIX-XXXIX; wykaz późniejszych prac – w cytowanej pracy I. Velásquez (*Jacques Fontaine*, spec. s. 429-432).

²⁷ Por. J. Fontaine, *La littérature latine chrétienne*, Paris 1970, tłum. J. Słomka: *Chrześcijańska literatura łacińska. Rys historyczny*, Tarnów 1997.

²⁸ Por. *Życiorys prof. Jacquesa Fontaine*, www.kul.pl/zyciorys-prof-jacquesa-fontaine.art_12136.html (7 VI 2015); Oroz Reta, *Laudatio*, s. 96-97; *Fontaine Jacques*, jw.

²⁹ Por. Oroz Reta, *Laudatio*, s. 93-94; Velásquez, *Jacques Fontaine*, s. 420.

uki, którą Profesor gorąco kochał i której gorliwie służył, nigdy nie było dla niego celem samym w sobie. Uważał, że filolog klasyczny powinien nieustannie doskonalić swój warsztat i pogłębiać wiedzę, aby zbliżając się z pełnym czci szacunkiem do tekstów starożytnych pisarzy chrześcijańskich móc usłyszeć tętno ich słów, wciąż żywych i pełnych mocy, zrozumieć zawartą w nich myśl, odczytać ich przesłanie i przekazać je światu dręczonemu przez liczne zagrożenia i niepokoje³⁰. Był wielkim humanistą. Z potrzeby serca wsłuchiwał się w głos antycznych autorów, którzy byli dla niego nie abstrakcyjnymi „pisarzami” i „poetami”, ale ludźmi z krwi i kości, dziećmi czasów i miejsc, w jakich przyszło im żyć i tworzyć³¹. Izydora, który ostatecznie woli „nieprawomyślnych” – w odczuciu wielu chrześcijan – gramatyków od heretyków³²; zapalczego, trudnego w relacjach z ludźmi ascetę i filologa Hieronima³³; tajemniczego – mimo swej pozornej otwartości na czytelnika – Auzoniusza³⁴, czy też jego wnuka, Paulina z Pelli, żyjącego w dobie wielkich katastrof i znajdującego pocieszenie jedynie w przyjaźni z Chrystusem³⁵ – starożytnych, o których opowiada nam Profesor Jacques Fontaine, nie sposób nie pokochać. Właśnie dlatego, moim zdaniem, lektura prac Zmarłego nie tylko kształci, ale wzrusza, zaskakuje, fascynuje pasją badawczą, zachęca, by podążać dalej, by wypływać na głębie, utwierdza w przekonaniu, że uprawianie humanistyki ma i zawsze będzie miało sens.

Jako niezawodny przyjaciel, który – w myśl przysłowia *amicus certus in re incerta cernitur* – chętnie i skutecznie przychodził z pomocą w niełatwych chwilach, Profesor pozostał również w pamięci społeczności Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Jacques Fontaine odkrył dla siebie Polskę dzięki profesor Leokadii Małunowiczównie, z którą w latach 70. spotkał się i zaprzyjaźnił w Centro Italiano di Studi sull'Alto Medioevo w Spoleto³⁶. Po raz pierwszy odwiedził KUL w 1978 r. Był tak bardzo ujęty gościnn-

³⁰ Por. Fontaine, *Lección del Prof. Jacques Fontaine*, s. 106-107.

³¹ Por. Velásquez, *Jacques Fontaine*, s. 423-426.

³² Por. Isidorus Hispalensis, *Sententiae* III 13, 11, CCL 111 237; Fontaine, *Isidore de Séville. Genèse*, s. 350.

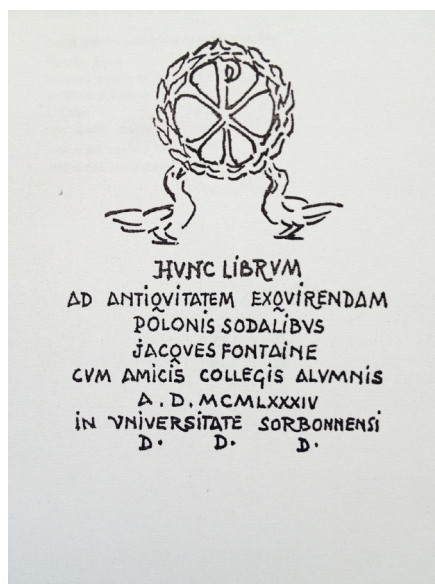
³³ Por. Fontaine, *Chrześcijańska literatura łacińska*, s. 100-103.

³⁴ Por. tenże, *Préface*, w: *Ausone, humaniste aquitain*, ed. R. Étienne – S. Prete – L. Desgraves, Bordeaux 1986, IX-XIV.

³⁵ Por. tenże, *Les examens de conscience du Ve siècle*, w: tenże, *Naissance de la poésie chrétienne*, s. 229-243, spec. s. 233-235.

³⁶ Dokładna data tego spotkania nie jest mi znana, ale doszło do niego pomiędzy rokiem 1971, gdy profesor L. Małunowiczówna mogła po raz pierwszy od czasu wojny wyjechać na Zachód (por. J. Wrona, *Leokadia Małunowicz – „zagrożenie dla interesów PRL”*, w: *Scientia et Fidelitate. Księga Pamiątkowa Ewy i Czesława Deptulów Profesorów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego*, red. T. Panfil, Lublin 2013, 895-916, spec. s. 908), a rokiem 1978, kiedy spotkali się w Lublinie już jako dawni znajomi, por. *Przemówienie wygłoszone przez Prof. Jacquesa Fontaine'a z okazji nadania mu doktoratu honoris causa*, s. 2, www.kul.pl/files/254/DHC_Fontaine_przemowienie_2.jpg (dostęp 7 VI 2015).

nością pracowników i studentów, jak również ich siłą moralną, wiernym trwaniem przy chrześcijańskich wartościach, odwagą w obronie wolności myślenia w rzeczywistości politycznej PRL, że po powrocie do Paryża, nie mogąc zapomnieć o spotkanych ludziach i ich problemach, w pierwszej kolejności postanowił odpowiedzieć na „niemy apel pustych regałów bibliotecznych”³⁷. Ileż to pokoleń polskich naukowców przyjeżdżało, przyjeżdża i będzie przyjeżdżać do Lublina, by w murach Biblioteki Uniwersyteckiej KUL wytyczać nowe kierunki badań dzięki książkom, które zdobią nalepki z napisem: „Hunc librum ad antiquitatem exquirendam Polonis sodalibus Jacques Fontaine cum amicis collegis alumnis [...] d[edit] d[onavit] d[edicavit]”³⁸.

Profesor nie poprzestał jednak na przekazywaniu Uczelni nieosiągalnych wówczas opracowań obcojęzycznych³⁹. W 1986 r. z jego inicjatywy w Paryżu powstało Francuskie Stowarzyszenie Przyjaciół Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (Association française des amis de l'Université Catholique de Lublin), którego został pierwszym przewodniczącym. Członkowie organizacji, we współpracy z Departamentem ds. Kontaktów Kulturalnych MSZ Francji oraz Ambasady Francuskiej w Warszawie, organizowali wyjazdy studentów, doktorantów i wykładowców KUL na kursy języka francuskiego, zapewniali

³⁷ Por. Fontaine, *Przemówienie*, s. 1-2.

³⁸ Por. P. Dronke, *Women Writers of the Middle Ages. A Critical Study of Texts from Perpetua to Marguerite Porete*, Cambridge 1984 (egzemplarz o sygnaturze 300467 II BU KUL).

³⁹ Por. M. Ołdakowska-Kufflowa, *Leokadia Mahunowiczówna w służbie Bogu, nauce, człowiekowi*, RH 58-59 (2010-2011) z. 3, 7-25, spec. s. 23.

im pobyt wśród francuskich rodzin, umożliwiali dostęp do bibliotek oraz organizowali wycieczki⁴⁰.

Gabinet Jacquesa Fontaine'a zdobiła sentencja: „Facienti quod in se est Deus non denegat gratiam”. Profesor odczytywał ją przez wiele lat, za każdym razem, gdy siadał do pracy, i z wdzięcznością wyznawał, iż Bóg w rzeczy samej nigdy nie odmówił mu swej łaski⁴¹. Dziś, gdy wspominamy losy i dorobek tego wspaniałego uczonego, pozostaje nam prosić Boga, by przyjął swego wiernego sługę do radości niebiańskich pałaców (por. Mt 25, 21), a nam udzielił łask potrzebnych do naśladowania jego pięknej postawy.

Vivas in Christo anima candida!

Tatiana Krynicka – Gdańsk, UG

⁴⁰ Por. Fontaine, *Przemówienie*, s. 2-3.

⁴¹ Por. tenże, *Lección del Prof. Jacques Fontaine*, s. 99.